

Ontwerpbesluit

Stichting Faunabeheereenheid Gelderland
Wassenaarweg 40
6843 NW ARNHEM

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-003174

Onderwerp

Verlenen ontheffing zwarte kraai

Inlichtingen bij

Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad

1 van 15

Datum ontheffing

3 mei 2023

Zaaknummer ontheffing

2023-003174

Locatie

Werkgebied Faunabeheereenheid
Gelderland

Activiteit

Wet natuurbescherming: Verlenen ontheffing
schadebestrijding zwarte kraai middels vangkooi.

Geachte heer, mevrouw,

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Stichting Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: FBE), hierna te noemen de aanvrager, van 24 februari 2023, om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb).

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 24 februari 2023 ontvingen wij een aanvraag van de FBE voor het verlenen van ontheffing voor de inzet van de vangkooi om hier zwarte kraaien mee te vangen ter bescherming van weidevogels. Deze aanvraag is een voortzetting van een reeks verleende ontheffing (zaaknummer.: 2019-001158). De contouren van de aanvraag zijn hetzelfde als deze reeks verleende ontheffing.

Ontheffing wordt aangevraagd van het in artikel 3.1 eerste lid Wnb opgenomen verbod op het opzettelijk vangen en doden van zwarte kraaien (*Corvus corone*). De ontheffing is door de FBE aangevraagd ter bescherming van weidevogels (artikel 3.4 vierde lid onder b sub 4°) in een aantal door de provincie Gelderland in de Omgevingsverordening en Natuurbeheerplan aangewezen weidevogelgebieden. Het betreft de weidevogelgebieden waarvoor is aangetoond dat minimaal 20% van de predatie op eieren uit pikschade bestaat. Dit betreft de regio's Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-003174

Blad

2 van 15

Daarnaast wordt er op grond van het bepaalde in artikel 3.25 eerste lid en 3.9 eerste lid onder a en e en tweede lid onder c, d en g Besluit natuurbescherming (Bnb) de volgende middelen/methoden aangevraagd:

- Geweren
- Vangkooi (M-model)
- Lokvoer, lokgeluiden en lokvogels (conform toegestane wettelijke contouren).

Daarnaast wilt de FBE de volgende begrenzingen doorvoeren:

- Alleen gebieden met een bewezen 20% of meer pikschade t.o.v. totaal predatieverliezen vallen onder de ontheffing. Momenteel vallen de volgende gebieden binnen deze voorwaarde: Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum.
- Toegestane periode van 1 maart tot 1 juli
- Alleen het gebruik van een zogenaamde laddertype M-model vangkooi is toegestaan
- Bufferzone van 2 km om de Omgevingsverordening en/of Natuurbeheerplan gebieden heen
- Eén vangkooi per 500 ha. gebied + bufferzone
- Verplichte controle eens in de 36 uur of middels camera

Toetsingskader ontheffing

Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. Zij is nodig, geredeneerd vanuit de wettelijk erkende belangen die zijn genoemd in artikel 3.3 vierde lid van de Wnb, zoals bijvoorbeeld ter voorkoming van schade aan gewassen;
- c. De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort, of; er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan).

Op deze aanvraag is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing verklaard.

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

Gelet op artikel 3.3 lid 1 en 4 onder b 3° van de Wnb,

ONTHEFFING TE VERLENEN

aan Stichting Faunabeheereenheid Gelderland, Wassenaarweg 40 te Arnhem.

Voor het opzettelijk doden en vangen van de zwarte kraai.

En voor het gebruik van de middelen genoemd in artikel 3.9, tweede lid onder c, d en g van het Besluit natuurbescherming, te weten:

- vangkooi (M-model)
- lokvogel;
- middel waarmee lokgeluiden kunnen worden gemaakt;
- lokvoer;
- luchtdrukgeweer met een minimaal kaliber van .22;
- het gebruik van projectielen (pellets) in plaats van munitie.

VOORSCHRIFTEN

Aan deze ontheffing zijn op grond van artikel 5.3 van de Wnb de volgende voorschriften verbonden.

Algemene voorschriften

De algemene voorschriften (A t/m E) en begrippenlijst bij ontheffingen aan de Stichting Faunabeheereenheid Gelderland, zoals deze van toepassing zijn op het moment dat van de ontheffing gebruik wordt gemaakt, zijn van toepassing en worden als herhaald en ingelast beschouwd. Deze zijn te raadplegen op de website www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/publicaties.

Reikwijdte

De ontheffing geldt voor de aangewezen weidevogelgebieden in de Omgevingsverordening en/of Natuurbeheerplan. Zie bijlage 1 voor het overzicht van de aangewezen weidevogelgebieden, de omcirkelde gebieden gelden voor deze ontheffing.

Specifieke voorschriften**F PERIODE**

1. De ontheffing eindigt na 6 jaar verlening in 2029.
2. Het vangen en doden van zwarte kraaien met een vangkooi ter bescherming van fauna is toegestaan in de periode van 1 maart tot 15 juli.
3. Gebruik luchtdrukgeweer¹ van zonsopgang tot zonsondergang, niet op zon- en feestdagen.

G GEBIED

1. Voor schadebestrijding is het gebied beperkt tot de bufferzone van ten hoogste 2 km in en rondom de Omgevingsverordening en/of Natuurbeheerplan van de provincie Gelderland aangewezen weidevogelgebieden, waarvan middels monitoring is aangetoond dat pikschade een minimaal aandeel heeft van 20% van de totale predatie.
 - In dit geval gaat het om de regio's Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum (zie bijlage voor omcirkelde weidevogelgebieden).
2. Veranderingen in aangewezen weidevogelgebieden mogen door de FBE worden toegepast voor zover in overeenstemming met de vigerende Omgevingsverordening en het Natuurbeheerplan.
3. De FBE stelt kaarten op waarop de betrokken gebieden inclusief bufferzone helder worden weergegeven. De FBE beheert deze kaarten.
4. Met gebruik van 1 vangkooi per 500 ha weidevogelgebied incl. de bufferzone.
 - Arkemheen 7.515 ha.: 15 vangkooien toegestaan
 - Randmeerkust 15.184 ha.: 30 vangkooien toegestaan
 - Borculo-Neede 4.360 ha.: 9 vangkooien toegestaan
 - Beltrum 4.182 ha.: 8 vangkooien toegestaan

¹ De Nota van toelichting (<https://zoek.officiëlebevestigingen.nl/stb-2016-383.html#d17e3965>) geeft het volgende aan: "Onder het begrip «geweer», zoals gebruikt in de wet en in de onderhavige artikelen, moeten ook luchtdrukgeweren worden begrepen

H MIDDELEN EN GEBRUIK

1. Middelen zijn toegestaan zoals benoemd in het besluit waar deze voorschriften onderdeel van zijn.
2. Aan de vangkooi worden de volgende eisen gesteld:
 - a. De vangkooi mag niet geheel of gedeeltelijk van netten zijn gemaakt;
 - b. De maaswijdte van het gaas is minimaal 50 mm;
 - c. Het gebruik van kunstlokvogels en levende lokvogels is toegestaan. Als gebruik wordt gemaakt van een levende lokvogel dient te worden voldaan aan de wettelijke voorschriften²;
 - d. Lokvoer is toegestaan met uitzondering van dierlijke eiwitten;
 - e. Lokgeluiden zijn toegestaan.
3. De vangkooi moet voorzien worden van voldoende water, voedsel en beschutting.
4. De gebruiker van de ontheffing is verplicht minimaal eens per 36 uur de vangkooi fysiek te controleren of aantoonbaar middels een elektronische melder die een vangstbericht stuurt naar de ontheffinggebruiker dan na vangstbericht binnen 24 uur. De gevangen zwarte kraaien dienen zo snel mogelijke te worden gedood, zonder onnodig lijden met behulp van de toegestane middelen. Tevens worden andere vogel- en diersoorten onmiddellijk vrijgelaten.
5. Alvorens gebruik mag worden gemaakt van de ontheffing, dient de gebruiker hiervan voor de dag van plaatsing dit te melden aan de FBE. Bij deze melding dienen de volgende gegevens te worden vastgelegd:
 - a. Exacte locatie van de vangkooi. Dit middels aanduiding van de coördinaten of een luchtfoto met daarop een duidelijke aanduiding van de locatie van de vangkooi.
6. In geval dat voorschrift H 2 t/m 5 niet in acht kunnen worden genomen of de periode genoemd in voorschrift F 2 niet geldt moet de vangkooi buiten gebruik³ worden gesteld. Daarbij dient in ieder geval te worden gezorgd dat in de kooi geen vogels of andere dieren gevangen kunnen raken of de vangkooi door derden in gebruik kan worden genomen.
7. Indien de vangkooi buiten gebruik is gesteld, dient de machtiging in het Faunaregistratiesysteem (FRS) op inactief gezet te worden.

² Art 3.9 lid 8 Besluit natuurbescherming: De aanwijzing van lokvogels, bedoeld in het tweede lid, aanhef en onderdeel c, geldt, indien het levende lokvogels betreft, uitsluitend indien: (a). het eksters, kauwen, zwarte kraaien, ganzen, eenden of spreeuwen betreft, die worden gebruikt voor het vangen van eksters, kauwen, zwarte kraaien, ganzen, eenden, onderscheidenlijk spreeuwen met vangkooien, kastvallen of vangnetten; (b). de vogels zijn gefokt; (c). de vangkooien en kastvallen zodanig zijn vervaardigd dat in de kooi of val geen lichamelijk contact mogelijk is tussen de lokvogel en het te vangen dier; (d). de vogels niet verminkt of blind zijn, en (e). de vogels beschikken over voldoende voedsel, water, lucht, beschutting en bewegingsruimte en worden ook overigens gehouden overeenkomstig de eisen gesteld bij of krachtens de Wet dieren.

³ Onder buiten gebruik stellen wordt in deze verstaan: (a) Het mechanisme is zodanig afgedekt waardoor vogels hierdoor de kooi niet kunnen betreden, of dusdanig opengesteld dat zij er weer makkelijk uit kunnen. (b) Lokvogels en eventueel aanwezig lokvoer uit de kooi zijn verwijderd. (c) Minimaal één zijopening of deur is opengezet en zodanig geborgd dat eventueel toch onbedoeld ingevangen vogels en andere soorten ongehinderd en direct de kooi kunnen verlaten. Indien genoemde maatregelen niet zijn getroffen geldt de kooi als "vangklaar" en als ingezet middel waarop de voorwaarden van deze ontheffing van toepassing zijn.

BEOORDELING VAN DE ONTHEFFINGSAANVRAAG

Aanleiding

In Gelderland blijkt dat ondanks alle inspanningen de stand van akker- en weidevogels steeds verder terugloopt. Om het tij te keren voor akker- en weidevogels is er aanvullende actie nodig.

Vanuit de lokale weidevogelgroepen, Gelderse Agrarische Collectieven en WBE's is bij de FBE het verzoek gelegd om meer mogelijkheden te bieden voor het bestrijden van de zwarte kraai om zo weidevogelnest- en kuikenpredatie tegen te gaan.

Ten behoeve van de beperking van schade van zwarte kraaien die zijn beschermd op grond van het bepaalde in artikel 3.1 Wnb kunnen Gedeputeerde Staten een aanvullende ontheffing verlenen op grond van artikel 3.3, eerste en vierde lid Wnb. Een dusdanige ontheffing wordt noodzakelijk geacht en de FBE heeft hierom ontheffing aangevraagd.

Provinciaal beleid

Wij als provincie Gelderland hechten veel waarde aan weidevogels. Aangezien de staat van instandhouding van deze weidevogels ook als ongunstig zijn beoordeeld, draagt de provincie ook een gedeelde verantwoordelijk om deze vogelsoorten alsnog een kans te geven. Provinciale Staten in Gelderland hebben in december 2015 met overgrote meerderheid een motie met deze strekking aangenomen. Hier zijn speciale plannen voor opgesteld en subsidies aan verbonden. De provincie besteed jaarlijks ca. 3,5 miljoen euro aan weidevogelbeheer. Binnen deze kaders zijn er provinciaal weidevogelgebieden aangewezen vallende onder de Omgevingsverordening en het provinciale Natuurbeheerplan. Binnen deze gebieden is aanvullend predatiebeheer van de vos en zwarte kraai wenselijk geacht.

Belang

In onderhavig geval wordt de ontheffing aangevraagd op basis van het volgende wettelijk erkende belang:

- ter bescherming van flora en fauna.

Met het wettelijk belang '*ter bescherming van flora en fauna*' wordt binnen deze aanvraag bedoeld ter bescherming van weidevogels. Onder weidevogels vallen vogelsoorten zoals wulp, tureluur, grutto, Kievit en scholiekster. De totale lijst van weidevogelsoorten is langer. De populaties van deze soorten is de afgelopen decennia afgenomen. De Gelderse grutto populatie is gedaald met 82% sinds 1990, de tureluur met 70%, de scholiekster met 75%, de wulp met 32% en de Kievit met 44%.

De afname van deze weidevogelpopulaties heeft verschillende oorzaken waarvan de intensivering van de landbouw is een belangrijke oorzaak, daarnaast is predatie een belangrijke oorzaak. De intensivering van landbouw wordt besproken onder het kopje '*Andere bevredigende oplossingen*'. Het probleem van predatie is niet een probleem dat beperkt is binnen onze provincie, maar een probleem dat al in vele onderzoeken naar weidevogelpopulaties is onderschreven⁴.

In Gelderland worden sinds 2009 middels nestbescherming de weidevogels gemonitord door de lokale weidevogelgroepen, onder begeleiding van drie agrarische collectieven (Collectief Veluwe, Collectief Rivierenland, en VALA) en St. Landschapsbeheer Gelderland. Binnen deze nestbescherming wordt ook de predatie gemonitord. De Gelderse weidevogelgroepen hebben een werkgebied van 149.867 hectare, dit is een dusdanig groot oppervlakte dat de monitoringsuitkomsten dan ook gezien mogen worden als

⁴ Mason, L.R., J. Smart & A.L. Drewitt., 2018. Tracking day and night provides insights into the relative importance of different wader chick predators. *Ibis* 160: 71–88;

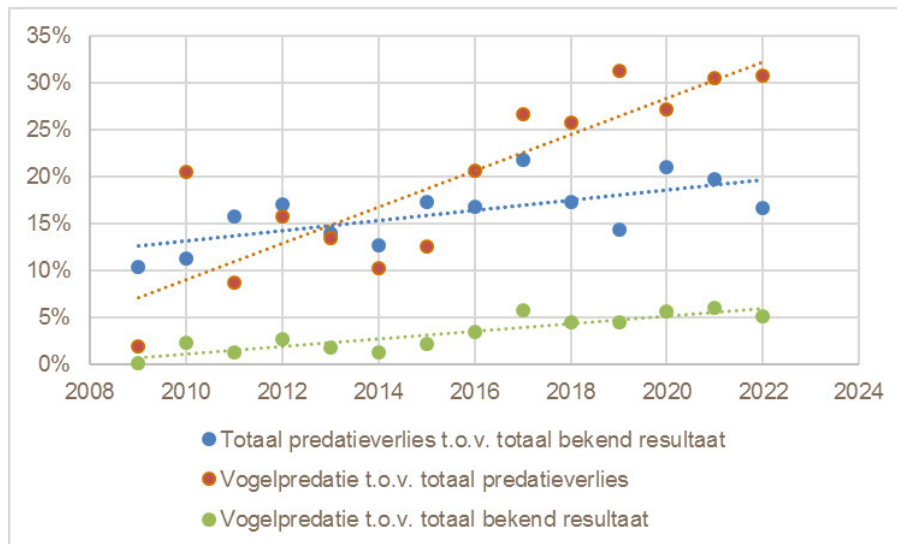
Teunissen, W.A., 2005. Predatie bij weidevogels; Op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand. Wageningen: Alterra;

Oosterveld, E.B., Mulder, J., de Hoop, P., Davids, L., 2017. Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel. A&W-rapport 2236 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden

representatief voor provincie Gelderland. De vrijwillige monitorders krijgen training om de verschillende nestpredatoren/predatie soorten te herkennen. Vrijwillige monitorders worden vaak ingezet voor wetenschappelijk (vervolg)onderzoek, zoals ook blijkt uit het SOVON rapport 2018/31⁵.

Uit deze monitoring is naar voren gekomen dat pikschade (meeuw/kraai) de meest voorkomende genoteerde predatie is van weidevogelnesten in Gelderland. De terminologie 'pikschade (meeuw/kraai)' is afgeleid van het landelijk monitoringssysteem, waarbij in de polder/kust provincies zeemeeuwenpredatie ook een zwaarwegende factor kan zijn. Echter, in Gelderland betreft het hoofdzakelijk zwarte kraaienpredatie, gezien het geringe voorkomen van de zeemeeuw. De zwarte kraai is een echte opportunist en vermijdt geen open gebied (kenmerkend voor weidevogelgebieden). Zwarte kraaien staan erom bekend dat zij kleinere dieren eten of eieren roven⁶. Hierdoor is de inschatting dat de kans dat de zwarte kraai weidevogelnesten en eieren rooft het grootst is. Daarbij komt dat de kraai ook in grote getalen voorkomt in ons land. In het Overijsselse A & W onderzoek (rapport 2236), met gelijkwaardige weidevogelgebieden, was pikschade middels cameravallen ook 100% te herleiden naar de zwarte kraai.

In het Gelderse nestbeschermingsonderzoek worden (geregistreerde) legsels met bekend resultaat bijgehouden. Van deze legsels wordt gemonitord of ze uitkomen of dat ze 'mislukt' zijn. Als ze mislukt zijn (geen eieren uitgekomen), kunnen verschillende oorzaken opgegeven worden, waaronder predatie. Van 2009 t/m 2022 heeft er een significante stijging ($P=0,002$) plaats gevonden van het totale aantal predatieverliezen.



Figuur 1 Procentuele weergave totaal gepredeerde en door vogels gepredeerde weidevogelnesten (zover bekend) in Gelderland 2009 t/m 2022

Zoals in Figuur 1 zichtbaar is, is er een significante stijging van zowel geregistreerde totale predatie als vogelpredatie. Tevens is het aandeel van geregistreerde vogelpredatie binnen de predatieverliesregistraties significant gestegen.

⁵ Van der Wal, J., & Teunissen, W., 2018. Boerenlandvogels en predatie: een update van de huidige kennis. Sovon-rapport 2018/31. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

⁶ Vogelbescherming, 2023. Leefwijze zwarte kraai. www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/zwarte-kraai

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-003174

Blad

8 van 15

In Tabel 1 zijn de provinciale resultaten van het nestbeschermingsonderzoek samengevat weergegeven. Gemiddeld gezien mislukken 27% van de geregistreerde bekende legsels, lokaal kan dit verschillen van 6% tot 73%.

Tabel 1 Provinciale nestbeschermingsgegevens met nadruk op predatie van de afgelopen vijf jaar

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal geregistreerde legsels met bekend resultaat	4.757	5.055	5.617	5.978	5.633
Totaal verloren legsels	1.369	1.217	1.673	1.661	1.424
Totaal verlies door predatie	825	725	1.181	1.184	951
Totaal verlies door vogelpredatie	222	227	321	361	291
% vogelpredatie t.o.v. totale predatie	27%	31%	27%	30%	31%
% vogelpredatie t.o.v. totale verlies	19%	19%	22%	20%	20%

Het mislukken van een legsel kan meerdere redenen hebben, zoals beweiding of werkzaamheden (bemesten, maaien, ploegen, zaaïen etc.). Maar de grootste oorzaak van mislukte legsels is predatie (oorzaak van 60% - 71% van de mislukte legsels afgelopen vijf jaar). Vooral vossen en zwarte kraaien staan erom bekend weidevogelnesten te prederen⁷. Het aandeel van kraaienpredatie is aanzienlijk en binnen het onderzoek met meest aangeduid als de soort bekend is. Kraaienpredatie is gemiddeld verantwoordelijk voor 20% van de mislukte legsels. Kijkende naar de absolute aantallen is er een toename te zien van aantal door vogels gepredeerde nesten.

In de lokale weidevogelgebieden waar pikschade 20% of hoger was (kijkende naar de verliezen) beoordeeld, is na evaluatie⁸ het aanvullende middel vangkooi wenselijk bevonden. Dit is in lijn met de vorige ontheffing. De volgende regio's betreft het 20% of meer: Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum.

Tabel 2 Pikschadepredatie in de weidevogelgebieden in 2022

Weidevogelgebied	Totale predatieverliezen	Pikschadepredatie	Aandeel %
Arkemheen	98	21	21%
Randmeerkust	197	132	67%
Borculo-Neede	27	10	37%
Beltrum	84	54	64%

Aangezien de weidevogelpopulaties zeer kwetsbaar zijn kan zowel het verlies van eieren, als het verlies van kuikens beschouwd worden als belangrijke schade. Beide worden gestimuleerd middels beheermaatregelen, waarvan de vangkooi ook een effectief middel is.

⁷ Newton I. 1998. "Population limitation in birds". Academic Press, London, UK;
Mills, S.L., 2007. Predicting the dynamics of small and declining populations. In L. Scott Mills, Conservation of Wildlife Populations; Demography, Genetics, and management (pp. 248 - 275). Oxford: Blackwell Publishing;
Oosterveld, E.B., 2011. Weidevogels en predatie: een literatuuroverzicht. Leeuwarden: Altenburg & Wymenga;
Oosterveld, E.B., 2022. Predatie bij weidevogels en de betekenis van Vos en Zwarte kraai. A&W rapport 22-288, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden;
Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker, J.M. Van der Ende, J. Loonstra & E. Oosterveld, 2022. Monitoring pilotproject beheer steunmarters 12 beheergebieden provincie Fryslân – 2021. Ecosensys / Jasja Dekker Dierecologie / Altenburg & Wymenga, Zuurdijk / Arnhem / Veenwouden;
Teunissen W., Kampichler C., Majoor F., Roodbergen M. & Kleyheeg E., 2020. Predatieproblematiek bij weidevogels. Sovonrapport 2020/41. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
⁸ Faunabeheereenheid Gelderland, 2023. Evaluatie Inzet kraaienvangkooi ter bescherming van weidevogels. www.faunabeheereenheid.nl/Portals/10/Diversen/Evaluatie%20kraaienvangkooi%20weidevogelgebieden%20def.pdf?ver=2023-03-02-110107-060×tamp=1677751272919

In de Gelderse weidevogelgebieden worden per gebied tellingen uitgevoerd ten aanzien kuikenoverleving van de grutto, om het Bruto Territoriale Succes (hierna: BTS) te bepalen. Een laag BTS geeft daarbij aan dat er te weinig kuikens vliegvlug zijn geworden om de populatie in stand te houden. Om de sterfte te compenseren door aanwas, moet het BTS boven de 65% zijn, in sommige onderzoeken wordt zelfs 70% aangehouden¹¹.

In 2022 kwam het gemiddelde BTS voor de grutto in de gehele provincie Gelderland uit op 60%. Regionaal gezien lopen deze cijfers nog verder uiteen. In 2022 was de kuikenoverleving in gebieden Arkemheen en Randmeerkust op orde met 74% en 72%, in deze gebieden is er veel aandacht voor predatiebeheer. Echter, in 2020 er binnen het Collectief Rivierenland (dat vele Gelderse weidevogelgebieden huist) slechts een BTS van 23% was behaald, in 2022 was dit 53%. In het weidevogelgebied Beltrum steeg de afgelopen vijf jaar de BTS niet boven de 50% uit, in 2022 was dit 31%. Binnen het werkgebied Borculo-Neede (Noordijkerveld) waren de uitkomsten nog lager, in 2022 was dit 20%. In dit gebied wordt ook de BTS van de wulp bijgehouden, hiervan werd in 2022 tijdens de tweede telronde geen alarmerende wulpgezinnen meer waargenomen, een BTS van 0%. De reproductie is dus (veel te) laag om de lokale populaties in stand te houden. In hun beheerevaluaties geven ze aan dat de voornaamste oorzaak predatie is. In onderzoek van Laidlow et al. (2021) wordt dit bevestigd: bij de Duitse grutto kuikenproductie in meerdere weidevogelgebieden (2012-2017) bleek dat de kuikenproductieproductie alleen voldoende was als predatiebeheer uitgevoerd werd. Tot slot heeft Oosterveld (2011) meerdere studies in verscheidende Europese landen geanalyseerd en is gebleken dat in 20 van de 26 van deze studies predatie op nesten of kuikens als de belangrijkste oorzaak van te weinig reproductie en/of populatieafname van weidevogels werd gegeven.

Het lokaal beperken van de zwarte kraaienpopulatie kan de kwetsbare weidevogelpopulatie een grotere kans geven tot overleven en daarbij dus het regionaal verdwijnen van een weidevogelsoort voorkomen kan worden. Hiermee dient rekening gehouden te worden dat de zwarte kraai wel een gezonde populatie betreft en de staat van instandhouding ook gunstig is (zie kopje '*Staat van instandhouding*'). Daarbij komt dat zwarte kraaien in deze periode al geschoten mogen worden onder de landelijke vrijstelling. Het schieten is alleen een minder effectief middel en een minder gewenst middel, doordat dit ook de weidevogels verstoort (zie kopje '*Andere bevredigende oplossingen*'). Daarom is de vangkooi een gewenst middel, aangezien hier meerdere kraaien mee kan worden gevangen en vervolgens gedood, waarbij weidevogels minimaal worden verstoord.

Conclusie

Na beoordeling van de aanvraag komen wij tot de conclusie dat relevante wettelijke belangen hier aan de orde zijn. Er is voldaan aan de absolute voorwaarde dat sprake is van een wettelijk belang zoals genoemd in artikel 3.3 lid 4 van de Wnb waarvoor ontheffing kan worden verleend.

Andere bevredigende oplossing

Onder andere bevredigende oplossingen dienen andere mogelijke maatregelen in ogenschouw genomen te worden. Daarom dient er ook gekeken te worden naar hoe weidevogelpopulaties op andere manieren kunnen worden ondersteund. Een belangrijke hierin is het verbeteren van de leefomstandigheden van weidevogels. Weidevogelpopulaties staan onder druk door de intensivering van de landbouw. Hierdoor is het leefgebied veelal ongeschikt geworden. De kwetsbaarheid voor predatie is toegenomen door intensief landbouwgebruik en de daarmee samenhangende lagere aantallen weidevogels en de toegenomen aantallen predatoren. Uit Engels onderzoek (Roos, et al., 2018)⁹ blijkt dan ook dat bij grondbroeders (waaronder

⁹ Roos S., Smart J., Gibbons D.W., Wilson J.D., 2018. A review of predation as a limiting factor for bird populations in mesopredator-rich landscapes: A case study of the UK. Biological Reviews doi: 10.1111/brv.12426

weidevogels), ongeacht of andere verliesoorzaken (zoals landbouwoorzaken) zijn geëlimineerd, predatie kan leiden tot een afname van de populaties.

In Gelderland worden al vele jaren meerdere maatregelen genomen ter ondersteuning van de weidevogelpopulaties. Jaarlijks investeert provincie Gelderland ca. 3,75 miljoen euro ter ondersteuning van weidevogelbeheer. Daarnaast heeft de provincie weidevogelgebieden aangewezen in de Omgevingsverordening en in het Natuurbeheerplan 2018 weidevogelgebieden begrensd als leefgebied open grasland. Het weidevogelbeheer van de agrarische collectieven in Gelderland richt zich in deze gebieden op behoud en toename van de huidige weidevogelpopulaties. Het gaat daarbij om:

- Aanleg van plas-dras percelen en greppel-dras situaties
- Afspraken met boeren over specifiek weidevogelbeheer
- Plaatsing van stuwen en sluiting van afvoerbuizen om waterpeil te verhogen
- Inzaaien van kruidenrijk grasland
- Kwaliteitsverbetering bestaande plas-dras percelen
- Weidevogel vriendelijk randenbeheer (bijv. variabele maaidatum)
- Nestmarkering
- Kappen van houtwallen en knotwilgen
- Ingezet van een gezamenlijk weidevogeldrone
- Uitrastering van weidevogelgebieden (mobiel en vast)
- Aanleg van bufferstroken en natuurvriendelijke oevers
- Plaatsing van vlonders over diepe sloten voor migratie tussen foerageergebieden
- Plaatsen van ooienvaarsnesten vergunning plichtig maken

De reeds ondernomen maatregelen zijn echter onvoldoende om de verslechterende staat van instandhouding van weidevogels te keren. Het substantiële aandeel van de zwarte kraai in de predatie van weidevogelnesten maakt dat juist ook de bestrijding van de door de zwarte kraai veroorzaakte predatie noodzakelijk is.

De effectiviteit van predatorbestrijding is in vele onderzoeken aangetoond¹⁰). De ondervindingen uit deze onderzoeken zijn dat een effectieve predatorbestrijding leidt tot een toename van prooipopulaties. Deze ondervindingen worden geborgen in meerdere onderzoeken¹¹, hier werd geconcludeerd dat er een afname is van broedende steltlopers na stopzetten predatorbeheer, en toename van broedende steltlopers na hervatten van predatorbeheer. Tevens luidt één van de conclusies in het rapport van Sovon 2018/31 bovendien, dat een combinatie van het bestrijden van de belangrijkste predatoren uiteindelijk een significant effect laat zien en leidt tot een verbetering van de populatie weidevogels. Hierom worden ook de vossen bestreden in en rondom de weidevogelgebieden.

¹⁰ Côté, I. M., & Sutherland, W. J., 1997. The Effectiveness of Removing Predators to Protect Bird Populations: Efectividad de la Remoción de Depredadores para Proteger Poblaciones de Aves. *Conservation Biology*, 11(2), 395-405;

Holt, A. R., Davies, Z. G., Tyler, C., & Staddon, S., 2008. Meta-analysis of the effects of predation on animal prey abundance: evidence from UK vertebrates. *PLoS One*, 3(6), e2400;

Smith, A. P., Grant Gilchrist, H., & Smith, J. N., 2007. Effects of nest habitat, food, and parental behavior on shorebird nest success. *The Condor*, 109(1), 15-31

¹¹ Warren, P., & D. Baines, 2014. Changes in the abundance and distribution of upland breeding birds in the Berwyn Special Protection Area, North Wales 1983-2002. *Birds in Wales*, 11: 32-42;

Whitehead, S., N. Hesford & D. Baines 2018. Changes in the abundance of some ground-nesting birds on moorland in South West Scotland. Research Report to Scottish Land & Estates and Scottish Gamekeepers Association. Game & Wildlife Conservation Trust, Fordingbridge;

Ludwig, S.C., S. Roos & D. Baines 2019. Responses of breeding waders to restoration of grouse management on a moor in South-West Scotland. *Journal of Ornithology*, 160: 789-797. doi: 10.1007/s10336-019-1667-6.

Het doden van zwarte kraaien is al mogelijk via het geweer en de landelijke vrijstelling. Het doden van een zwarte kraai middels geweer is echter lastig en daardoor matig effectief. Zwarte kraaien zijn vogels met onderlinge sociale relaties. Zo is de zwarte kraai in staat om snel associaties te leggen waardoor zowel verjaging als afschot in effectiviteit afneemt. Met name negatieve associaties (bijv. met de jager) zorgen ervoor dat zwarte kraaien elkaar onderling kunnen waarschuwen¹², zelfs wanneer individuele kraaien zelf geen negatieve ervaring hebben opgedaan zullen zij waakzaam zijn voor de jager. Dit maakt dat zwarte kraaien hun foerageergedrag zo gaan aanpassen dat gedurende periodes met verhoogd risico op afschot ze niet aanwezig zijn, om zo snel als dat de jager afwezig is weer terug te keren. Door vangkooien te gebruiken wordt er rekening gehouden met de sociale structuren van kraaien, mede door gebruik te maken van een (levende) lokvogel ne lokgeluiden, waardoor negatieve associatie minder snel plaats vindt. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat vangkooien een effectieve maatregel zijn tot het reduceren van de lokale aanwezigheid van zwarte kraaien¹³.

Al de bovengenoemde maatregelen worden ingezet om de weidevogels in die gebieden een kans te geven. Aangepast predatiebeheer is hier complementair aan. Zo worden er ook vossen bejaagd en kraaiennesten verwijderd. Een kraaienvangkooi is een effectief bewezen additioneel middel dat dan ook ingezet kan worden om de weidevogels verder te beschermen.

Conclusie

Na een zorgvuldige overweging concluderen wij er geen andere bevredigende oplossing is en dat het gebruik van een vangkooi een effectief aanvullend middel is ter bescherming van weidevogels.

Staat van instandhouding

Volgens Bastmeijer (2018)¹⁴ vertaalt de staat van instandhouding (hierna: SvI) zich naar vier parameters: (1) verspreidingsgebied, (2) populatie, (3) leefgebied (oppervlakte van habitat, geschiktheid van habitat voor soorten, structuur en functies van habitats) en (4) toekomstperspectief.

De SvI van de zwarte kraai kan beoordeeld worden door te kijken naar de SOVON site. Zij hebben per vogelsoort bepaald of een soort in een gunstige staat van instandhouding verkeerd of niet. Voor de zwarte kraai hebben zij beoordeeld dat alle vier parameters gunstig zijn¹⁵. Er staat echter geen toelichting hoe zij tot deze analyse zijn gekomen. In het faunabeheerplan Jacht & Vrijstellingssoorten 2023-2029¹⁶ is deze analyse wel uitgewerkt. Zij oordelen tevens dat alle vier parameters gunstig zijn:

- De zwarte kraai komt wijdverspreid voor, niet alleen in Gelderland, maar ook Nederland en zelfs Europa/Azië.
- Zowel de mondiale als landelijke populatie trendlijn van de zwarte kraai is stijgend tot stabiel. De provinciale trend is licht dalend (o.a. veroorzaakt door een afname op de Veluwe door de opkomst van de havik en buizerd). Zelfs met intensieve bejaging in de gehele 20^e eeuw is de populatie niet gekelderd. Het lokaal laag houden van de kraaiënstand (bijv. ter bescherming van weidevogels) zal daarom geen invloed hebben op de provinciale populatie.

¹² Swift, K. N. & Marzluff, J. M., 2015. Wild American crows gather around their dead to learn about danger. *Animal Behaviour*, 2015, vol. 109 pp. 187-197

¹³ Sage, R. B. & Aebischer, N. J., 2017. Does best-practice crow *Corvus corone* and magpie *Pica pica* control on UK farmland improve nest success in hedgerow-nesting songbirds? A field experiment. *Wildlife Biology*, 2017, wlb-00375.

¹⁴ Bastmeijer, K., 2018. Onderzoek naar de betekenis van 'de gunstige staat van instandhouding'. gelderland.notubiz.nl/document/6515266/1/Legal_Advice_for_Nature_Onderzoek_naar_de_betekenis_van_%E2%80%98de_gunstige_staat_van_instandhouding_%28PS2018-372%29

¹⁵ SOVON, 2023. Zwarte kraai. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/15671>

¹⁶ Faunabeheereenheid Gelderland, 2023. Faunabeheerplan Jacht en Vrijstellingssoorten, module Zwarte kraai, hoofdstuk 3. https://www.faunabeheereenheid.nl/Portals/10/faunabeheerplannen/FBP%202023/FBE%20GLD%20Deelplan%20Jacht%20en%20Vrijstelling%202023-2029%20DEF_Low-Res.pdf?ver=2023-02-21-170637-070×tamp=1676995607620

- De landelijke populatieomvang van de zwarte kraai is robuust genoeg (volgens SOVON 57.000-96.000 (2018-2020)). De minimale levensvatbare populatie benadering van 3.742 (95% betrouwbaarheidsgrenzen tussen de 2.544 en 5.244), afgeleid van een meta-analyse onderzoek van Traill et al. (2007)¹⁷, zullen dan ook niet overschreden worden.
- De zwarte kraai houdt er een gevarieerd habitat op na. In Nederland kunnen we ze vinden in akkers, bos, parken, stedelijk gebied en weiden. Allen in ruime hoeveelheden aanwezig in ons land en zo ook in Gelderland. Doordat zwarte kraaien opportunistische vogels zijn, zijn er dan ook voldoende foerageermogelijkheden voor hen.
- De zwarte kraai is al (en eerder) sinds de Jachtwet vrij bejaagbaar. Dit heeft niet voorkomen dat de zwarte kraaienpopulatie op landelijk niveau met 80% (2020 60%) is gestegen. Er zijn voldoende foerageermogelijkheden voor de zwarte kraai en gezien de vergroening van stedelijk gebied en herstellende natuurgebieden ziet de toekomst van de zwarte kraai er positief uit.

Naast de bovenstaande beoordeling mag ook niet voorbijgegaan worden aan het feit dat de zwarte kraai landelijk vrijgesteld is, als bedoeld in artikel 3.1, Besluit natuurbescherming en kunnen reeds gedood worden ter bescherming van fauna (zoals benoemd in artikel 3.15 lid 6 onder a Wnb). Voor de soorten op deze vrijstellingslijst geldt dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is en dat de bestrijding van zwarte kraaien ook geen bedreiging is voor de gunstige staat van instandhouding.

Conclusie

Het lokaal vangen en doden van zwarte kraaien met de vangkooi in aanvulling op afschot doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van deze soort.

Te beoordelen middelen

De FBE vraagt het middel vangkooi aan als aanvulling op de bestrijding van zwarte kraaien binnen en rondom weidevogelgebieden. Door de kwetsbaarheid van de weidevogels wordt er geen onderscheidt gemaakt tussen zwervende groepen zwarte kraaien of territoriale kraaien. Het doel is om predatie door zwarte kraaien in de vernoemde weidevogelgebieden te verminderen door middel van het terugdringen van het aantal in het gebied aanwezige kraaien. De vangkooi M-model voorziet hierin. Daarnaast wordt het luchtdrukgeweer aangevraagd voor het doden van de zwarte kraai. Dit is een effectief middel om het dier zo snel mogelijk zonder onnodig lijden te doden.

Te beoordelen reikwijdte en periode

De FBE vraagt het middel vangkooi aan met een bufferzone van 2 kilometer conform de vorige ontheffing (zaaknummer.: 2019-0001158). Het doel van de ontheffing is het verminderen van lokaal aanwezige zwarte kraaien in en rondom weidevogelgebieden tijdens het broedseizoen van de weidevogels. De 2 kilometer is de vorige ontheffingsperiode voldoende bevonden. De weidevogel broedperiode loopt veelal van maart t/m 15 juli. Waarbij maart en april de kwetsbaarste maanden zijn voor nestpredatie. Daarop aanvullend zijn in de maanden mei, juni en een deel van juli de kuikens ook gevoelig voor predatie. Om zowel de nesten als aanvullend de kuikens te beschermen is er gekozen voor een periode van maart t/m 15 juli. Vooral gezien het feit dat als de weidevogels een leeg nest aantreffen, dat zij nogmaals eieren leggen. Dit is een gelijke periode als die van de vossenontheffing (zaaknummer: 2021-002550).

¹⁷ Traill, L.W., Bradshaw, C.J.A., Brook, B.W., 2007. Minimum viable population size: A meta-analysis of 30 years of published estimates. *Biological Conservation* (139-1/2) pp. 159-166

Daarnaast zwarte kraaien broeden vanaf eind maart t/m juni en hebben tijdens het broedseizoen een vast territorium. Gedurende de broedperiode (van nest bouwen tot het uitvliegen van de jongen) verandert de omvang van het territorium niet meer. Territoria worden dan ook het felst verdedigd dicht bij het nest¹⁸. Het is voor de bescherming van de weidevogels dus van belang dat in de nabije omgeving zwarte kraaien worden weggevangen in de kwetsbare broedperiode. Hiermee volstaat de aangevraagde periode en een bufferzone van 2 kilometer.

OVERIGE VERPLICHTINGEN

Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde ontheffingen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn toestemming van geluiddemper bij Justitie, draagverlof luchtdrukwapens in openbare ruimten en toestemming voor gebruik geweer bij een eendenkooi door de kooiker.

ZIENSWIJZEN

Gedurende de periode van terinzagelegging kan eenieder schriftelijk of mondeling zienswijzen over het ontwerpbesluit naar voren brengen. Ingediende zienswijzen worden met het uiteindelijke besluit en de bijbehorende stukken ter inzage gelegd.

Schriftelijke zienswijzen kunnen worden gericht aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem, of aan post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer dat op de eerste bladzijde van het ontwerpbesluit staat vermeld. Voor een mondelinge zienswijze of toelichting over het ontwerpbesluit kan contact worden opgenomen met het Provincieloket (telefoonnummer (026) 359 99 99).

Wij maken u erop attent dat alleen beroep tegen het uiteindelijke besluit kan worden ingediend als de indiener ook een zienswijze heeft ingebracht tegen het ontwerpbesluit en men belanghebbende is.

De periode van terinzagelegging is te vinden onder de technische informatie van de kennisgeving. Deze kennisgeving is in te zien op de website van Overheid.nl.

¹⁸ Bos, F. & Vugteveen, P., 2005. Kraaiachtigen een bedreiging voor weidevogels? Een literatuuronderzoek naar de rol van kraaiachtigen als predator en de invloed daarvan op weidevogels. University of Groningen: <https://www.rug.nl/research/portal/files/14461842/rap67.pdf>

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-003174

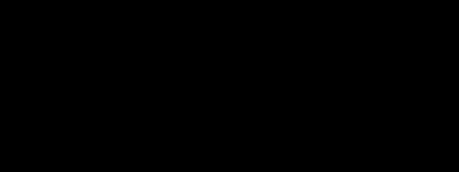
Blad

14 van 15

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](https://www.gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,



Erik Steenbergen
Teammanager Vergunningverlening

Documentnummer(s) inzage stukken: 03873685 en 03873689

Juridische grondslagen

Voor deze brief gelden:

- Algemene wet bestuursrecht
- Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3

Datum

4 mei 2023

Zaaknummer

2023-003174

Blad

15 van 15

BIJLAGE